

Tomáš Sokol exklusivně pro EPRAVO.CZ Digital

eFocus

Advokát Tomáš Sokol se v aktuálním vydání EPRAVO.CZ Digital ve svém příspěvku věnuje trestnému činu zkrácení daně. „Podle tradiční české varianty se lze skutečně vyhnout trestnímu pro zkrácení daně pouze dobrovolným zaplacením v době, kdy se ještě vůbec nic neděje. A ne až když má dotyčný za zády bernák,“ píše Sokol

Peníze nebo kriminál!

Judikatura zabývající se problematikou zkrácení daně vykazuje poměrně zajímavou anomálii. Souvisí s institutem účinné lítosti, což je instrument trestního zákoníku. Rozeznáváme jednak tzv. obecnou účinnou lítost, upravenou v ustanovení § 33 tr. zákoníku, jednak účinnou lítost zvláštní. Prvá upravuje zánik trestní odpovědnosti, zjednodušeně řečeno beztrestnost v případě spáchání trestných činů v této normě vyjmenovaných. Ovšem za podmínky, že pachatel dobrovolně škodlivému následku zamezil nebo jej napravil, případně učinil oznámení u příslušného orgánu. Zdůrazňují dobrovolně, což je míněno bez jakéhokoliv vnějšího donucení, třeba i jen hrozbou trestního stíhání. Zvláštní účinná lítost umožňuje také zánik trestní odpovědnosti nejen dobrovolným jednáním, ale i takřkajíc pod bezprostřední hrozbou trestní sankce. Zaplatit způsobenou újmu a tak se vyhnout již doslova hrozícímu trestu umožňuje například ustanovení § 242 tr. zákoníku. A to pro případ spáchání trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné služby (§ 241 tr. zákoníku). K beztrestnosti stačí uhradit nedoplatek dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek. Což může být skutečně „o prsa“. Rozdíl je zjevný, v prvním případě zákonodárce vyžaduje úplnou dobrovolnost jakéhosi pokání bez předchozí hrozby trestem. Ve druhém případě stačí peníze. Dobrovolnost jakož i pokání není podmínkou. Hovoří se zde o prioritě reparace před represí.

Zkrácení daně (§ 240 tr. zákoníku) je jedním z trestných činů, u nichž je připuštěna možnost zániku trestní odpovědnosti v případě projevení obecné účinné lítosti. Tedy dobrovolným uhrazením daňového nedoplatku. Ještě před relativně nedávnem judikatorní výklad hovořil zcela jednoznačně o tom, že nelze uznat dobrovolnost u daňového deliktu dle § 240 tr. zákoníku, jestliže úhradě nedoplatku došlo například po zahájení daňové kontroly. Tedy v době, kdy již jsou již činěny konkrétní kroky, které mají prokázat skutečnosti svědčící o případném zkrácení daně. Tato jednoznačnost však byla prolomena několika soudními rozhodnutími. V prvé řadě nálezem Ústavního soudu z roku 2009, který se v podstatě vyjádřil tak, že pro oba případy trestných činů, tedy dle § 240 a 241 tr. zákoníku, (tehdy sice pod jinými čísly paragrafů, ale skutkově stejnými) by měly platit stejné, zvláštní podmínky účinné lítosti. Toto rozhodnutí v několika případech „kopíroval“ i Nejvyšší soud, který se ovšem v jiných případech, naposledy v roce 2013, vyjádřil ve svém rozhodnutí kategoricky opačně s tím, jak výše uvedeno, co je dobrovolnost a co už dobrovolnost není.

Účelem tohoto článku není řešit aktuální judikaturní schizma. To bylo protentokrát užito jako důkaz existence velmi rozdílných názorů na to, jak se stavět k neplatičům daní. Podle tradiční české varianty se lze skutečně vyhnout trestnímu postihu pro zkrácení daně pouze dobrovolným

zaplacením v době, kdy se ještě vůbec nic neděje. A ne až když má dotyčný za zády berňák. Nebo, nedej bože, před sebou na stole usnesení o zahájení trestního stíhání. Nicméně otázka je, zda by to tak mělo být i do budoucna a zda je to jediná možná varianta. Jinak též, zda by stát neměl uvažovat o tom, že připustí, samozřejmě nikoliv formou soudní judikatury, kterou nemůže ovlivnit, ale jasnou deklarací v trestním zákoníku, možnost zvláštní účinné lítosti i pro trestný čin zkrácení daně. Asi nikoliv v tom rozsahu, v jakém má sousední ustanovení, tedy zaplacením do vyhlášení rozsudku, ale řekněme v návaznosti na zahajování trestního řízení apod. Pokud jsem o tom s někým hovořil a slyšel názory proti, bylo unisono namítáno, že pak lidi přestanou úplně platit daně a budou jen čekat, jestli si pro ně přijdou nebo nepřijdou. V takovém případě jsem se ale obratem ptal dotyčného, zda on se cítí být součástí této komunity, která by v takovém případě přestala platit daně. A pokaždé jsem obdržel více či méně rozhořčenou odpověď, že on teda ne. Tak mi tedy připadá, že by i v případě posunu účinné lítosti přece jen zbyli lidé, kteří by daně platili. Zbývá otázka, zda by pro stát ekonomicky bylo výhodnější, učinit totéž, co dělá v případě neodvedení sociálních dávek. Totiž preferovat doplacení daňového dluhu před postihem. A také otázka, proč když to jde u jednoho, nemůže to jít u druhého.

Na tu jsem žádnou odpověď neobdržel. Z praktické zkušenosti vím, že v řadě případů jsou daňové nedoplatky tak velké a spor o to, zda daň měla být placena nebo ne, tak zásadní, že využití účinné lítosti nepřichází v úvahu. Ono když už je daňový dluh ve výši 200 milionů korun a výše, to se skutečně doplácí špatně. V tomto směru by se asi nic nezměnilo. Nicméně u drobnějších daňových deliktů, postihovaných trestním právem si tak dalece jist nejsem. V každém případě se domnívám, že jestliže rozporné soudní rozhodování už tuto otázku navodilo, stálo by za to, myšlenku dále rozpracovávat a diskutovat o tom, jestli by skutečně posun účinné lítosti neměl svůj smysl a význam.

JUDr. Tomáš Sokol,
advokát

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Názor byl publikován v rámci aktuálního vydání EPRAVO.CZ Digital - leden 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #12: Skrytá slabina úspěchu: zakladatelský paradox v řízení bohatství](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)

- [Partner BBH Tomáš Sedláček obdržel prestižní ocenění „Lawyer of the Year“ na IFLR Europe Awards 2026 v Londýně](#)
- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)
- [LEAGLE.ONE: Advokacie po nástupu AI: Kdo se přizpůsobí, získá náskok. Kdo ne, může zůstat pozadu](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Český Deloitte Legal posiluje: Jiřina Procházková jmenována CE partnerkou](#)
- [V lednu přišel šok. Ze seznamu zmizely tisíce soudních překladatelů](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #11: Mezigenerační převod majetku: Největší chyba je neudělat nic](#)